

۹۹ پس از شکست آمریکا در تمدید تحریم تسلیحاتی، این کشور سناریوی دوم خود را با هدف بازگشت تحریم‌های تسلیحاتی و سایر تحریم‌ها علیه ایران آغاز کرد و درخواست بازگرداندن تحریم‌های شورای امنیت را به سازمان ملل متحد فرستاد. با توجه به اینکه آمریکا از برجام خارج شده است، نظرات متفاوتی درباره امکان فعال‌سازی تحریم‌های شورای امنیت توسط آمریکا مطرح می‌شود که در ادامه با نگاه حقوقی این موضوع را بررسی می‌کنیم. **۶۶**

نظارت بر اجرای مفاد و پیوست‌های توافق را بر عهده دارد.^۱ در صورتی که پس از بررسی اختلافات طرفین در اجرای برجام و طی شدن همه مراحل حل اختلاف، نقض اجرای توافق از سوی ایران توسط کمیسیون محرز و به شورای امنیت گزارش شود، امکان بازگشت خودکار تحریم‌های پیشین سازمان ملل در یک فرایند ۶۰ روزه به خواست هر یک از اعضای دائم شورا وجود دارد.

در این مرحله اگر عضو از شورای امنیت ادامه «تعلیق قطعنامه‌های تحریمی»^۲ علیه ایران را به رأی گذارد و رأی لازم را کسب کند تعلیق قطعنامه‌های تحریمی ادامه می‌یابد؛ اما اگر اعضای دارای حق وتو در شورای امنیت، قطعنامه ارائه شده را وتو کنند، همه تحریم‌ها بازخواهند گشت. در صورتی که پیش‌نویس قطعنامه‌ای با هدف ادامه تعلیق قطعنامه‌های تحریمی علیه ایران در شورا مطرح نشود، پس از مدت معینی، تحریم‌های قبلی سازمان ملل به طور خودکار به اجرا گذاشته می‌شود.

در واقع در شورای امنیت به جای رأی‌گیری

۱- بند «ط» مقدمه و مفاد عمومی برجام: کمیسیون مشترکی متشکل از گروه ۵+۱ و ایران به منظور نظارت بر اجرای این برجام تشکیل خواهد شد و وظایف پیش‌بینی شده در این برجام را ایفا خواهد نمود. کمیسیون مشترک به موضوعات ناشی از اجرای این برجام رسیدگی نموده و مطابق با مفادی که در پیوست مربوطه شرح داده شده است، عمل خواهد کرد.

۲- شورای امنیت تا قبل از قطعنامه ۲۲۳۱ شش قطعنامه علیه ایران صادر و تحریم‌های مختلفی را در حوزه‌های مختلف اعمال کرده بود

درباره «تعلیق تحریم‌های ایران» بر سر «ادامه تعلیق تحریم‌های ایران» رأی‌گیری می‌شود؛ این تغییر در عبارت‌پردازی ابتکار عمل را در اختیار طرف‌های مقابل ایران و اعضای دارای حق وتو در شورای امنیت قرار می‌دهد. این طرف‌ها می‌توانند از حق وتوی خود استفاده و از تصویب «ادامه تعلیق تحریم‌ها» جلوگیری کنند. در این حالت، قطعنامه‌های تحریمی پیشین سازمان ملل متحد علیه ایران احیا خواهند شد. در واقع این فرایند به‌گونه‌ای پیش‌بینی شده است که تمامی قطعنامه‌های تحریمی ایران بدون نیاز به رأی‌گیری جدید شورا در خصوص یک قطعنامه جدید بازگردد.

خروج آمریکا و درخواست برای بازگشت تحریم‌های شورای امنیت

بعد از تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت تمامی قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت علیه ایران به حالت تعلیق درآمد؛ اما مطابق پیوست دوم قطعنامه ۲۲۳۱، برخی محدودیت‌ها از جمله تحریم تسلیحاتی تا پنج سال پس از اجرای توافق نیز باقی می‌ماند. با توجه به زمان اجرای توافق برجام این پنج سال در ۲۷ مهر ۱۳۹۹ (۱۸ اکتبر ۲۰۲۰) به پایان رسید.^۳ آمریکا با هدف جلوگیری از

۳- کلیه دولت‌ها می‌توانند در فعالیت‌های ذیل مشارکت و اجازه آن‌ها را صادر کنند، مشروط بر اینکه شورای امنیت از قبل به صورت مورد به مورد تصمیم به تأیید آن‌ها گرفته باشد؛ عرضه، فروش یا انتقال مستقیم یا غیرمستقیم هرگونه تانک جنگی، خودروهای رزمی زرهی، سامانه‌های توپخانه‌ای سنگین، هواپیماهای رزمی، بالگردهای تهاجمی، ناوهای جنگی، موشک‌ها و یا سامانه‌های موشکی، آن‌گونه که در نظام ثبت سلاح‌های متعارف ملل متحد تعریف شده است، یا تجهیزات مرتبط، شامل قطعات بدکی، به ایران، یا برای استفاده در داخل ایران یا در جهت منافع ایران، از داخل یا از طریق قلمروهای تحت حاکمیتشان یا توسط اتباع آن‌ها یا افراد تحت حاکمیت آن‌ها، یا با استفاده از هواپیماها یا کشتی‌های حامل پرچم‌های آن‌ها، اعم از اینکه از قلمروشان نشئت گرفته یا خیر و ارائه آموزش فنی، منابع یا خدمات مالی، مشاوره، دیگر خدمات یا کمک‌های مرتبط با تأمین، فروش، انتقال، تولید، نگهداری و یا استفاده از سلاح‌ها و تجهیزات مرتبط مشروح در این بند فرعی، به ایران توسط اتباع این دولت‌ها یا از داخل یا از طریق قلمروهای تحت حاکمیتشان. این بند تا پنج سال پس از «روز قبول

لغو تحریم تسلیحاتی شورای امنیت تلاش کرد با تصویب قطعنامه‌ای تحریم تسلیحاتی علیه ایران را تمدید کند، اما اکثریت اعضای شورای امنیت به آن رأی مثبت ندادند و با رأی موافق (آمریکا و جمهوری دومینیکن)، ۱۱ رأی ممتنع و دو رأی مخالف (چین و روسیه) رد شد.

پس از شکست آمریکا در تمدید تحریم تسلیحاتی، این کشور سناریوی دوم خود را با هدف بازگشت تحریم‌های تسلیحاتی و سایر تحریم‌ها علیه ایران آغاز کرد و درخواست بازگرداندن تحریم‌های شورای امنیت را به سازمان ملل متحد فرستاد. با توجه به اینکه آمریکا از برجام خارج شده است، نظرات متفاوتی درباره امکان فعال‌سازی تحریم‌های شورای امنیت توسط آمریکا مطرح می‌شود که در ادامه با نگاه حقوقی این موضوع را بررسی می‌کنیم.

خروج آمریکا از برجام موجب شده است آن کشور از برخی مزایا که در جریان فرایند حل و فصل اختلافات برای آن پیش‌بینی شده بود، محروم شود و در عمل توانایی استفاده از سازوکار تعیین شده در بندهای ۳۶ و ۳۷ برجام را نداشته باشد؛ اما نقش و جایگاه آمریکا در شورای امنیت سازمان ملل باعث می‌شود که در آخرین مرحله سازوکار حل و فصل اختلافات که ارجاع به شورای امنیت است تأثیرگذار باشد.

آمریکا با بیان اینکه مطابق با بند ۱۰ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت^۴ عضو مشارکت‌کننده در برجام است، ادعا می‌کند که مشارکت در سازوکار حل و فصل اختلافات ربطی به حضور یا عدم حضور در برجام ندارد؛ چراکه در این صورت باید در این ماده قید حضور در برجام ذکر می‌شد که در حال حاضر ذکر نشده است و بر این اساس ما توانایی

توافق» برجام یا تا تاریخی که آژانس گزارشی در تأیید «نتیجه‌گیری گسترده‌تر» ارائه دهد، هرکدام زودتر حادث شود، اعمال خواهد شد.

۴- بند ۱۰ قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت: چین، فرانسه، آلمان، فدراسیون روسیه، انگلستان، ایالات متحده، اتحادیه اروپایی و ایران «اطراف برجام» را تشویق می‌نماید که هرگونه موضوع برآمده در ارتباط با اجرای تعهدات برجام را از طریق آیین‌های مشخص شده در برجام حل و فصل نمایند و عزم خود را برای پرداختن به شکایت‌های احتمالی طرف‌های برجام در خصوص موارد عدم پایبندی اساسی از سوی یک طرف دیگر برجام ابراز می‌دارد.